

SANA (HN)-03

West Bengal State University

B.A./B.Sc./B. Com. (Honours, Major, General) Examinations, 2015

PART - II
SANSKRIT — HONOURS
PAPER - III

Duration : 4 Hours]

[Maximum Marks : 100

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

The figures in the margin indicate full marks.

UNIT - I

Marks : 10

1. Define and illustrate any one of the following : 5
निदर्शना, प्रतिवस्तूपमा ।
2. Name and explain the figures of speech in any one of the following verses : 5
 - a) मधुरः सुधावदधरः पल्लवतुल्योऽतिपेलवः पाणिः ।
चकितमृगलोचनाभ्यां सदृशी च चपले लोचने तस्याः ॥
 - b) पद्मोदयदिनाधीशः सदागतिसमीरणः ।
भूभृदावलिदम्भोलिरेक एव भवान् भुवि ॥

UNIT - II

Marks : 35

1. 'तावद्भा भारवेर्भाति यावन्माघस्य नोदयः'
Justify this remark with apt quotations from your text. 12

OR

Describe the methods adopted by Duryodhana in respect of administration, as revealed by Vanecara in his speech.

SUB-B.A. (HN)-SANA-6028

[Turn over

4. Translate into Bengali or English any two of the following :

2 × 5 = 10

- a) क्रियासु युक्तैर्नृप ! चारचक्षुषो
न वञ्चनीयाः प्रभवोऽनुजीविभिः ।
अतोऽर्हसि क्षन्तुमसाधु साधु वा
हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः ॥
- b) प्रलीनभूपालमपि स्थिरायति
प्रशासदावारिधिमण्डलं भुवः ।
स चिन्तयत्येव भियस्त्वदेष्यती -
रहो दुरन्ता बलवद्विरोधिता ॥
- c) कृतारिषड्वर्गजयेन मानवी -
मगम्यरूपां पदवीं प्रपित्सुना ।
विभज्य नक्तन्दिवमस्ततन्द्रिणा
वितन्यते तेन नयेन पौरुषम् ॥
- d) स किंसखा साधु न शास्ति योऽधिपं
हितान्न यः संश्रृणुते स किंप्रभुः ।
सदानुकूलेषु हि कुर्वते रतिं
नृपेष्वमात्येषु च सर्वसम्पदः ॥

5. Explain in Sanskrit on any one of the following :

8

- a) सखीनिव प्रीतियुजोऽनुजीविनः
समानमानान् सुहृदश्च बन्धुभिः ।
स सन्ततं दर्शयते गतस्मयः
कृताधिपत्यामिव साधु बन्धुताम् ॥
- b) कथाप्रसङ्गेन जनैरुदाहता -
दनुस्मृताखण्डलसूनुविक्रमः ।
तवाभिधानाद् व्यथते नताननः
सुदुःसहान्मन्त्रपदादिवोऽगः ॥

6. a) Name and expound the Samāsa in चारचक्षुषः in 4 (a) or किंसखा in 4 (d). 2
 b) Account for the case-ending in नयेन in 4 (c) or साधु in 5 (a). 2
 c) Derive दर्शयते in 5 (a) or विभज्य in 4 (c). 1

UNIT - III

Marks : 35

7. Delineate the character of King Dilīpa as found in the Canto-I of Raghuvamśa. 12

OR

Mention the characteristics of Mahākāvya. Adjudge whether the Raghuvamśa is a Mahākāvya or not.

8. Translate into Bengali or English any two of the following verses : 2 × 5 = 10

- a) मन्दः कवियशःप्रार्थी गमिष्याम्युपहास्यताम् ।
 प्रांशुलभ्ये फले लोभादुद्गाहुरिव वामनः ॥
- b) रघूणामन्वयं वक्ष्ये तनुवाग्विभवोऽपि सन् ।
 तद्गुणैः कर्णमागत्य चापलाय प्रणोदितः ॥
- c) व्यूढोरस्को वृषस्कन्धः शालप्रांशुर्महाभुजः ।
 आत्मकर्मक्षमं देहं क्षात्रो धर्म इवाश्रितः ॥
- d) अनाकृष्टस्य विषयैर्विद्वानां पारदृश्वनः ।
 तस्य धर्मरतेरासीद् वृद्धत्वं जरसा विना ॥

9. Explain in Sanskrit on any one of the following : 8

- a) तं सन्तः श्रोतुमर्हन्ति सदसद्व्यक्तिहेतवः ।
 हेमः संलक्ष्यते ह्यग्रौ विशुद्धिः श्यामिकाऽपि वा ॥
- b) आकारसदृशप्रज्ञः प्रज्ञया सदृशागमः ।
 आगमैः सदृशारम्भः आरम्भसदृशोदयः ॥

10. a) Name and expound the Samāsa in उद्वाहुः in 8 (a) or वृषस्कन्धः in 8 (c). 2
 b) Account for the case-ending in चापलाय in 8 (b) or प्रज्ञया in 9 (b). 2
 Derive उपहास्यताम् in 8 (a) or संलक्ष्यते in 9 (a). 1

UNIT - IV

Marks : 20

11. Discuss the merits and demerits of Māgha as a poet. 9

OR

Narrate the speech of Nārada as you find in Canto I of the Sishupālābadha.

12. i) Translate into Bengali or English any one of the following verses : 4
 a) महामहानीलशिलारुचः पुरो निषेदिवान् कंसकृषः स विष्टरे ।
 श्रितोदयाद्रेरभिसायमुच्चकैरचूचुरच्चन्द्रमसोऽभिरामताम् ॥
 b) हरत्यघं सम्प्रति हेतुरैष्यतः शुभस्य पूर्वाचरितैः कृतं शुभैः ।
 शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्यनक्ति कालत्रितयेऽपि योग्यताम् ॥

OR

- ii) Write short note on वीणा and हिरण्यकशिपुः । 2 + 2

OR

- iii) a) Name and expound the samāsa in कंसकृषः in 12 i (a) or पूर्वाचरितैः in 12 i (b) 2
 b) Account for the case-ending in विष्टरे in 12 i (a) or शुभैः in 12 i (b). 1
 c) Derive निषेदिवान् in 12 i (a) or योग्यताम् in 12 i (b). 1
 13. Explain in Sanskrit with reference to the context any one of the following verses : 7

- a) नवानधोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकपूरपरागपाण्डवम् ।
 क्षणं क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृत्तिना स्फुटोपमं भूतिसितेन शम्भुना ॥
 b) तापेन वर्षाः शरदा हिमागमो वसन्तलक्ष्म्या शिशिरः समेत्य च ।
 प्रसूनक्लृप्तिं दधतः सदर्तवः पुरेऽस्य वास्तव्यकुटुम्बितां ययुः ॥